

Sophia's hoop

Corina Bomann bij Boekerij:

Het vlindereiland
De maneschijnsonate
De jasmijnzussen
De stormroos
Een wonderlijke winterreis
Het klaprozenjaar
Winterbloesem
De rozentuin

De vrouwen van de Leeuwenhof:

Agneta's erfenis
Mathilda's geheim
Solveigs belofte

De kleuren van schoonheid:

Sophia's hoop
Sophia's wens
Sophia's triomf

Waldfriede-saga:

Gloriedagen

Corina Bomann

Sophia's hoop

Berlijn, 1926. Is de wereld klaar voor een jonge vrouw met grote ambities?

Eerste druk 2021

Zesde druk 2022

ISBN 978-90-225-9644-9

ISBN 978-94-023-1697-1 (e-book)

ISBN 978-90-528-6397-9 (audio)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Die Farben der Schönheit: Sophias Hoffnung*

Vertaling: Lilian Caris en Iris van der Blom

Omslagontwerp: Bürosüd

Omslagbeeld: © www.buerosued.de

Auteursfoto: © Sabine Fröhlich

Zetwerk: CeevanWee, Amsterdam

© by Ullstein Buchverlage GmbH, Berlin. Published in 2020 by

Ullstein Paperback Verlag

© 2021 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1

1926

Het licht van de koplampen van passerende auto's gleed over me heen toen ik het huis verliet. De klamme maartse kilte kroop direct onder mijn kleren. Het grijze wolkendek was de hele dag niet opengebroken en nu begon het ook nog te miezeren.

Het was nog niet eens vijf uur, maar toch sprong de ene na de andere straatlantaarn aan. Zakenlui in wollen jassen drongen zich langs vrouwen in regenpelerines, arbeiders met platte petten op beenden huiswaarts, met de kraag van hun jas opgeslagen. Hier en daar zat een gedaante in een haveloze legerjas gehurkt tegen de muur van een huis te bedelen om geld of werk.

Met mijn zeegroene mantel en bijpassende cloche was ik maar een van de vele gestalten die zich naar metrostation Kaiserplatz haastten.

Rillend stak ik mijn handen in mijn jaszakken. Mijn hart ging tekeer en ondanks de kou plakte mijn hemd aan mijn buik en rug. Het was of ik nog steeds die vreemde handen op mijn lichaam voelde. Niemand wist dat mijn grootste angst zojuist bewaarheid was.

Mijn gedachten gingen naar Georg. Zou hij komen?

Het was riskant om buiten het laboratorium contact met hem te zoeken. Omdat hij mijn docent aan de faculteit scheikunde was, moesten we voorzichtig zijn. Het zou argwaan kunnen wekken als ik te lang en te vaak met hem overlegde. Onze correspondentie be-

perkte zich tot korte briefjes die werden doorgegeven of verliep via bepaalde boeken waarvan hij zeker wist dat niemand ze zou lenen.

Bijna altijd was hij degene geweest die contact met mij opnam, als we elkaar buiten de reguliere tijden om wilden ontmoeten. Maar die ochtend had ik hem na zijn college een briefje in de hand gedrukt. Hij had me verschrikt aangekeken, maar ik moest hem beslist spreken.

Ik dook het schemerige halfduister van het metrostation in. De trap treden waren glad van het vuil en de nattigheid. De typische geur van olie en cement drong in mijn neus. Ik reisde heel graag met de metro, ik nam hem bijna elke ochtend als ik naar de Friedrich-Wilhelms-Universität ging.

De mensen verdrongen zich op het perron, tussen hen door patrouilleerde een conducteur van de ene naar de andere kant. Luid geratel kondigde de komst van het treinstel aan. Enkele passagiers stapten naar achteren, terwijl anderen onverstoorbaar bleven staan, reikhalzend afwachtten of een sigaret opstaken.

De metrotrein stopte, de wagondeuren gingen open en de uitstappende mensen vermengden zich met degenen die op de trein afkwamen. Ik zocht naar een plekje bij de deur, terwijl anderen zich naar de banken achterin begaven. Toen de trein vertrok probeerde ik de blikken van mijn medepassagiers te mijden en staarde ik in het duister achter de ramen.

Twee stations verder stapte ik weer uit, liep de trap op en volgde het trottoir tot ik uiteindelijk bij Café Helene aankwam. Het café was na de oorlog geopend door de vrouw van een kapitein die niet was teruggekeerd van het front. Ze ontving een mooi bedrag van zijn pensioenfonds en ze leek haar lot niet al te zeer te betreuren. Als ze aanwezig was, begroette ze haar gasten uitgelaten.

Ik werd omvangen door warme lucht met de geur van koffie. Mijn bril besloeg meteen. Ik nam hem af en veegde het dunne laagje vocht van de glazen. Toen ik hem weer opzette, liet ik mijn blik langs de aanwezigen gaan. De meeste tafeltjes waren onbezet. Helemaal achterin zat een ouder stel bij het raam. Een enigszins verward ogende jongeman zocht met nerveuze gebaren iets in zijn

jaszak. Opgelucht stelde ik vast dat er geen bekenden zaten.

Georg en ik zouden ongestoord kunnen praten.

Ik koos een hoektafeltje bij de muur. Hier was je alleen zichtbaar voor wie iets verder het café in liep. Ik zette mijn hoedje af, fatsoeneerde nerveus de wrong in mijn nek en trok mijn jas uit. Toen keek ik op mijn polshorloge, een cadeau van mijn vader voor mijn twintigste verjaardag afgelopen augustus. Hij was ongelooflijk trots op me, vooral nu ik zo goed opschoot met mijn studie scheikunde. Zijn droom was dat ik in de nabije toekomst zijn drogisterij zou overnemen. Maar eigenlijk was ik aan mijn studie begonnen met in het achterhoofd ooit zelf cosmetica te gaan vervaardigen.

De wijzers schoven naar vijf uur.

Normaal gesproken was Georg heel punctueel, maar ik wist dat er heel wat redenen voor oponthoud konden zijn: een bericht van zijn vrouw, van wie hij gescheiden leefde sinds ze echtscheiding had aangevraagd, ziekte van zijn zoon, een onverhoopte ontmoeting met collega's of een gesprek met de decaan na werktijd.

'En, wat kan ik voor u doen, juffrouw?' Een vrouwenstem onderbrak mijn gedachten.

Hilde, de zus van de eigenares, werkte vandaag in de bediening. Ze had altijd een notitieblokje en een potlood bij zich, maar ik had haar nog nooit iets zien opschrijven.

'Een kopje koffie graag. Met een glaasje water,' antwoordde ik. Honger had ik niet en eigenlijk was ik zo opgewonden dat ik ook geen behoefte aan koffie had. Maar ik wist dat Hilde het niet prettig vond als je hier zomaar tijd kwam verdoen.

'Geen kruimelgebak?' vroeg ze door, maar alleen al de gedachte aan iets te eten snoerde me de keel dicht.

'Vandaag niet, dank u,' antwoordde ik.

Hilde nam me even op en zei: 'U bent zo mager, dat kunt u zich best veroorloven!'

Met moeite produceerde ik een glimlachje. 'Een andere keer graag.'

Hilde knikte en draaide zich om.

Ik leunde naar achteren en sloot even mijn ogen. Ik herinnerde

me weer hoe bang ik was toen ik mijn vader wilde vertellen over mijn voornemen om te gaan studeren. Hij was altijd erg streng en rigide en ik vreesde dat hij ertegen zou zijn. Maar tegen mijn verwachting in was hij blij met mijn keuze. ‘Ooit zul je de cheffin van het Krohn Drogisterij-imperium zijn!’ riep hij en hij nam me in zijn armen, wat hij maar heel zelden deed.

Misschien maakte ik me ook nu onnodig druk...

De deurbel van het café klingelde. Ik kromp ineen en deed mijn ogen weer open. Mijn hartslag versnelde toen er een man in een bruine tweed mantel binnenkwam. Maar toen hij zijn hoed afzette, zag ik het gezicht van een vreemde. Hij ging aan een tafeltje bij een raam zitten. Ik haalde opgelucht adem. Ons gesprek was niet te vermijden, maar ik was blij dat ik nog een paar momenten respijt had.

Aan het begin van het vorige semester had dr. Georg Wallner zich voor een college voorgesteld als vervanger van een oude hoogle-
raar die met pensioen was gegaan. Voor een docent was hij nog vrij jong, hoewel hij achttien jaar ouder was dan ik. Hij gaf college en werkte daarnaast aan zijn habilitatie. Daar was ik erg van onder de indruk.

Ik herinnerde me alsof het gisteren was dat zijn blik langs de rijen banken van de collegezaal was gegaan en bij mij net iets langer bleef hangen dan bij de anderen. In mijn jaar hadden zich maar heel weinig meisjes ingeschreven, hoewel het aantal studentes aan de universiteit met het jaar toenam. De reden was dat er nergens anders zo veel vrouwelijke docenten waren als hier.

Mijn verschijning leek Georg Wallner te verrassen. Ik werd rood en sloeg gegeneerd mijn ogen neer. Ik had geen idee waarom mijn hart opeens zo wild tekeerging.

Ik begon snel aantekeningen te maken, maar mijn blik ging telkens weer zijn kant op. Hij was heel anders dan de andere docenten, die over het algemeen oud genoeg waren om mijn grootvader te zijn. Ik werd overmand door gevoelens die ik tot dan toe niet had gekend. Ik was niet zo’n meisje op wie alle jongens afkomen.

Mijn metalen bril leek me onzichtbaar te maken. Volgens mijn vader zag ik er intelligent uit met dat ding, maar wie wil er nu een intelligente vrouw als hij ook een mooie kan krijgen?

In de weken die volgden vonden Georgs en mijn ogen elkaar telkens weer. Ik durfde nauwelijks het woord te vragen, want ik was bang dat alles wat ik zou zeggen in zijn oren dom en simpel zou klinken.

Toen brak de dag aan waarop hij me voor een gesprek uitnodigde. Het was kort voor de semestertentamens en ik was tijdens de werkcolleges een van mijn mannelijke medestudenten voorbijgestreefd door een reeks proeven sneller af te krijgen.

‘U hebt veel talent voor scheikunde,’ zei hij, terwijl hij nonchalant tegen zijn bureau geleund stond. ‘Bent u van plan na uw studie wetenschappelijk werk te gaan doen?’

‘Nee,’ flapte ik eruit.

Dr. Wallner trok zijn wenkbrauwen op. ‘O nee? Dat verbaast me, ik heb namelijk de indruk gekregen dat alle studenten hier graag tot het docentenkorps zouden willen toetreden.’

‘Ik... Ik wil...’ Mijn stem klonk opeens heel schor, alsof ik keelpijn had. ‘Ik zou liever in de productie werken. Drogisterijartikelen.’ Het klonk allemaal erg stuntelig, maar hij glimlachte.

‘U wilt in de chemische industrie gaan werken? Denkt u echt dat een vrouw als u op haar plek zou zijn bij Hoechst en consorten?’

‘In de cosmetica,’ corrigeerde ik hem. ‘Ik zou graag cosmetica produceren. Mijn vader heeft een drogisterij. Als ik de artikelen die hij verkoopt wil kennen en maken, moet ik toch weten hoe ze tot stand komen?’

Dat had hij blijkbaar niet van me verwacht.

‘U denkt dus praktisch. Dat is niet per se verkeerd. Maar u zou een carrière aan de universiteit niet op voorhand moeten uitsluiten.’ Hij zweeg even en nam me op een manier op die een prikkeling door mijn hele lichaam stuurde. ‘Als u me eens zou gaan assisteren? U weet dat ik momenteel aan mijn habilitatie werk. Daarbij kan ik wel een helder hoofd aan mijn zijde gebruiken. Zou u daar geen zin in hebben?’

Ik aarzelde, hoewel mijn verstand hard 'Jawel!' riep. Maar ik wist ook wat mijn vader ervan zou zeggen. Hij zou me waarschuwen me niet te laten uitbuiten. Heinrich Krohn zag overal in de eerste plaats een bedreiging in.

Maar dr. Wallner wekte gevoelens in me op die ik nog nooit in die mate had gehad. Als ik 's nachts in bed lag, dacht ik aan hem. Soms fantaseerde ik over toevallige ontmoetingen en heimelijke aanrakingen, en zo nu en dan waren het dingen die me het schaamrood op de kaken brachten. Mijn vriendin Henny, die als naaktdanseres bij een revue werkte, zou erom moeten lachen.

Dan hield ik mezelf weer voor dat het verboden was. Het was algemeen bekend dat hij getrouwd was. Zijn belangstelling was vast alleen beroepsmatig. Ik moest mijn gevoelens in toom houden.

'Wat zou ik dan moeten doen?' vroeg ik ten slotte. 'En wanneer?'

'We spreken elkaar eens in de week, laten we zeggen op donderdag, dan heb ik een korte dag op de universiteit. U helpt me bij mijn werk, doet onderzoek en u assisteert me bij mijn serie experimenten. Natuurlijk alleen wanneer dat u niet afhoudt van uw eigen studie.'

Mijn hart fladderde als een vlinder. Wat had ik hem graag gezegd dat hij me van mijn studie mocht afhouden wanneer hij maar wilde. Maar deze woorden bleven onuitgesproken en deden mijn wangen gloeien. 'Dat zal wel lukken,' hoorde ik mezelf zeggen.

Er brak een brede glimlach door op dr. Wallners gezicht. 'Dus u wordt mijn assistente?'

'Ja... Heel graag.' Ik glimlachte terug en sloeg toen verlegen mijn ogen neer.

De eerste keer dat ik zijn laboratorium binnenkwam, was ik gefascineerd door de sobere inrichting en de outillage, die aanzienlijk moderner was dan wat ons op de universiteit ter beschikking stond. Georg deed research op het gebied van de thermochemie en vertelde me over de legendarische scheikundigen Van 't Hoff en Walther Nernst. Bovendien was hij bevriend met Otto Hahn, die als tweede directeur aan het Kaiser-Wilhelm-Instituut in Berlijn-Dahlem verbonden was.

Ik had het gevoel pas hier in zijn laboratorium vrijuit te kunnen ademen en hoewel ik later iets heel anders wilde gaan doen, gaf het werken met en voor hem me vleugels.

Op een dag, wanneer precies weet ik niet meer, veranderde de sfeer in het lab. Aanvankelijk waren we heel professioneel met elkaar omgegaan, nu werden onze gesprekken steeds vertrouwelijker.

Zo vertelde hij me over de problemen met zijn vrouw. Ik bloosde bij die ontboezeming, want het zou nooit bij me opgekomen zijn dat hij wel eens ongelukkig kon zijn. Toen hij op een dag vertelde dat zijn vrouw echtscheiding had aangevraagd, huilde ik met hem mee.

Kort daarop begon hij me complimentjes te maken voor mijn haar, dat de tint van karamel had; iets wat me tot dan toe zelf nooit was opgevallen. Hij prees mijn goudbruine ogen, die ik had geërfd van mijn grootmoeder, die ik nooit had gekend. Hij gaf me het gevoel bijzonder te zijn, hoewel ik mezelf zo niet zag.

Ook vond ik het verwarrend dat hem niet was ontgaan dat ik gevoelens voor hem had en dat hij daarop reageerde. Op een avond trok hij me bij het weggaan tegen zich aan en kustte me. Ik wist dat ik verontwaardigd hoorde te zijn, maar ik was het niet. Als vanzelf vlijde mijn lichaam zich tegen hem aan.

Maar we waren niet onverstandig. De liefkozingen over en weer waren onschuldig. Hij vond het fijn dat ik hem troostte als hij weer eens ruzie met zijn vrouw had gehad.

En op een dag, toen hij weer eens verdrietig en gekwetst op het lab was verschenen, vroeg hij: 'Wat denk je? Zou je je kunnen voorstellen mijn vrouw te worden? Als het allemaal achter de rug is?'

Dat kon ik zeker, want inmiddels stond mijn hart voor hem in vuur en vlam.

Even later lagen we op de sofa waarop hij soms sliep, als hij op het lab overnachtte.

Hij beloofde voorzichtig te zijn en niets te doen wat ik niet wilde. Maar ik wilde hem. Al zou het alleen deze ene keer zijn, tot hij

de scheiding achter zich had en hij eindelijk aan mijn zijde kon staan.

Ik genoot van zijn aanrakingen en zijn kussen, van de woorden waarin hij me vertelde van de hartstocht die hij voor me voelde. De bekoring van het verbodene prikkelde me en ik liet dan ook toe dat hij me uitkleedde. Toen hij in me binnendrong voelde ik me ondanks het moment van pijn in de zevende hemel. Hij beminde me zo teder dat ik nauwelijks kon wachten op meer. Toen ik naar huis ging nadat ik angstvallig had gecontroleerd of hij geen sporen had achtergelaten, droomde ik voor het eerst van mijn leven van een bruiloft.

Dat was half december vorig jaar geweest. Sindsdien hadden we niet meer met elkaar geslapen, want er bestonden nog andere manieren om tot bevrediging te komen. Hij had het steeds minder vaak over zijn vrouw, wat ik beschouwde als een goed teken, dat de scheiding binnenkort rond zou zijn. Maar toen werd alles anders.

‘Uw koffie!’ Hilde zette het kopje met het glas water voor me neer. ‘Laat het me maar weten als u toch kruimelgebak wilt. Dat blijft niet eeuwig vers.’

Waarschijnlijk was het ook nu al niet meer vers, want de bakker haalde zijn bakblikken al in alle vroegte uit de oven. Het was inmiddels kwart over vijf, dus het gebak lag er al meer dan een halve dag.

‘Dank u,’ was mijn enige antwoord en ik zag dat ze zich tot de nieuwe gast wendde, die direct in zijn krant was gedoken.

Opnieuw klingelde de deurbel en op de mat trapte iemand luidruchtig de modder van zijn schoenen. Daarbij snoof hij licht. Toen ik opzijkte, zag ik dat het Georg was. Hij droeg een beige trenchcoat en ik vroeg me af hoe ik die andere man voor hem had kunnen aanzien. Georg had een zeker aura dat meteen elke ruimte vulde die hij betrad. Als ik een gang op liep kon ik hem al voelen wanneer hij aan het eind om de hoek kwam. Mijn hart bonsde zo luid dat ik nauwelijks iets anders kon horen.

Toen hij het water van zijn paraplu had geschud en hem in de

paraplubak had gezet, keek hij zoekend rond. Ik wilde mijn hand al opsteken om zijn aandacht te trekken, maar hij zag me natuurlijk direct en kwam op me af.

‘Excuus voor mijn late komst,’ zei hij en hij omhelsde me kort. Hoewel niemand ons hier kende, zorgde hij dat het contact tussen ons in het openbaar altijd heel afstandelijk bleef. De passie bewaarde hij voor later.

‘Wat is er met je?’ vroeg hij, want hij merkte dat ik beefde. ‘Je ziet zo bleek, is er iets gebeurd?’

Wat had ik hem nu graag geantwoord dat ik gewoon naar hem verlangde...

‘Ga maar even zitten,’ zei ik en ik legde mijn handen om mijn kopje.

‘Je klinkt zo serieus.’ Tussen zijn wenkbrauwen verscheen een zorgelijke rimpel. ‘Is je ouders iets overkomen?’

‘Nee, het is iets anders...’ Ik zweeg even en keek hem aan, alsof ik me elk nog zo vertrouwd detail opnieuw wilde inprenten: zijn donkerblauwe ogen, de altijd wat warrige, volle bruine haardos, zijn licht gebogen neus, zijn zinnelijke mond, met altijd lichte baardgroei eromheen.

‘Ik ben bij dokter Sahler geweest.’ Ik zag meteen dat die naam hem niets zei. Voordat ik haar naam in het telefoonboek had gevonden, zou het mij net zo zijn vergaan.

‘En wie is dat? Een collega?’ vroeg hij niet-begrijpend.

Ik schudde mijn hoofd. ‘Een gynaecologe.’ Hoewel ze me heel voorzichtig had onderzocht, dacht ik met afgrijzen terug aan haar tastende vingers.

Ik probeerde me te vermannen, keek naar de onbekende man, die nog steeds verscholen zat achter zijn krant, en vroeg me af hoe goed zijn gehoor was.

Toen boog ik me voorover en fluisterde: ‘Ik ben zwanger.’

Georg staarde me ongelovig aan. ‘Dat is onmogelijk. We hebben toch maar één keer...’

‘Kennelijk was die ene keer genoeg,’ antwoordde ik en ik liet mijn stem weer dalen. ‘Ze heeft me grondig onderzocht. En mijn...’

periode... Ik ben al twee maanden over tijd...'

Georg wreef met zijn hand over zijn gezicht. 'En waarom ben je niet eerder naar haar toe gegaan?'

Ik keek hem verbouwereerd aan. Wat had dat uitgemaakt? Bovendien betwijfelde ik dat ze eerder al een zwangerschap had kunnen vaststellen.

'Ik dacht... We zijn toch voorzichtig geweest? En het komt bij mij soms... onregelmatig.' Mijn wangen gloeiden. Normaal gesproken praatte ik niet over zulke dingen, zelfs niet met mijn moeder. Maar Georg wist meer over mijn lichaam dan zij. Zij mocht me dan op de wereld hebben gezet, hij had me geleerd wat passie was.

Opnieuw probeerde ik zijn gedachten te lezen. Zijn blik was glazig, in zichzelf gekeerd. Waarschijnlijk was hij druk bezig zijn opties wetenschappelijk af te wegen.

'Ik kan je het adres van een arts geven die zich met dat soort... problemen bezighoudt,' zei hij.

Ik keek hem schuins aan, en toen begon me te dagen waar hij op uit was. 'Je wilt dat ik naar een engeltjesmaker ga?' Verschrikt keek ik opzij. De onbekende had zijn krant laten zakken. Kon hij dan toch horen waar we het over hadden? 'Maar je... Ik bedoel, je ligt immers in scheiding, we zouden toch kunnen...'

Georg snoof. 'Dat is nogal ingewikkeld.'

'Wat zeg je?' Ik wist niet wat ik hoorde.

'Brunhilde heeft de echtscheidingsaanvraag ingetrokken. Ze is bang voor een schandaal...' Hij keek me aan. 'Daarom heb ik daarna niet meer met je...' Hij werd rood. Ik probeerde te begrijpen wat hij me wilde vertellen.

Een tijdlang was ik niet in staat iets uit te brengen. Ik voelde me alsof ik op een koord balanceerde waar ik elk moment vanaf kon vallen. 'Stond je eigenlijk achter haar voornemen om te scheiden?' wist ik uiteindelijk uit te brengen.

'Jawel, ik... Dat wil zeggen... Ik had toch geen andere keus? We zijn uit elkaar gegroeid, maar... ik heb een zoon. Ik moet aan hem denken. En nu het tussen Brunhilde en mij weer beter gaat...'

Opeens kreeg ik het koud. Mijn hart voelde alsof het langzamer-

hand werd bedekt door een laagje ijs. Nog steeds zocht mijn brein naar een mogelijkheid te begrijpen wat hij had gezegd. Naar een mogelijkheid te begrijpen wat deze situatie voor mij betekende.

Hij moest aan zijn zoon denken. ‘En mijn kind dan?’ Die gedachte sprak ik hardop uit. ‘Wil je daar niet aan denken?’

Geleidelijk drong het tot me door dat dit café wel de allerslechtste plek was om met hem te praten. ‘Als je het tegen je vrouw zou zeggen... dan zou ze de scheiding zeker doorzetten.’

‘En hoe zou ik dan worden gezien?’ antwoordde hij nors. ‘Als echtbreker. Mijn carrière zou voorbij zijn. Het zou me ruïneren!’

En ik dan?

Ik keek hem in de ogen en kende hem niet terug. Dit kon onmogelijk de man zijn die een paar maanden geleden nog zijn hart bij me had uitgestort over zijn liefdeloze huwelijk.

Het volgende besef was als een klap in mijn gezicht. Hoe had ik toch zo dom kunnen zijn? Waarom had ik er niet op gestaan mijn maagdelijkheid pas aan hem te verliezen als ik een ring aan mijn vinger had? Nu leek het of ik een huwelijk had opengebroken. Een huwelijk waarvan Georg had beweerd dat het over was, hoewel dat kennelijk niet het geval was. Hij had me gebruikt. Hij had me misbruikt.

Er welde woede in me op, een woede die echter niet krachtig genoeg was om mijn andere gevoelens te overheersen. Angst joeg door mijn lichaam. Wanhoop. Misselijkheid. Wat zouden mijn ouders zeggen?

Ik zou in augustus eenentwintig worden, maar dat duurde nog een half jaar. Een half jaar waarin mijn vader het voor het zeggen had. Heinrich Krohn had veel voor me gedaan, maar er was bijna niets wat ik meer vreesde dan zijn woede en zijn reactie op mijn zwangerschap en het feit dat de vader van mijn kind niet met me zou trouwen.

Georg haalde nerveus zijn hand door zijn haar. ‘Het spijt me, maar ik denk dat er onder de omstandigheden maar één oplossing is...’

‘Het kind laten verdwijnen?’ Ik schudde ongelovig mijn hoofd.

Mijn ogen schoten vol tranen. Ik had geweten dat het moeilijk zou worden, maar het was nog geen seconde in me opgekomen om dit kind te doden.

‘Zie jij dan een andere mogelijkheid?’

Ik schudde mijn hoofd. ‘Mijn vader zal me het huis uit gooien, als hij het hoort,’ zei ik zacht. ‘Ik... Ik heb iemand nodig die me steunt tot ik mijn zaken zelf kan regelen. En...’ Ik zweeg. Nooit had ik hem ergens om gevraagd. Hij was degene die me beloofd had dat we samen zouden kunnen leven en werken als alles voorbij was. Maar nu ik dit kind bij me droeg, werd alles anders. ‘Ik wil kunnen doorstuderen.’ Ik wist dat dit aanmatigend klonk.

‘Jouw oplossing is dus geld? Als beloning voor het feit dat je me niet in een schandaal stort?’

‘Heb ik je soms ergens mee bedreigd?’ vroeg ik en ik schudde mijn hoofd. Nee, dit was echt niet meer de man aan wie ik me had gegeven. ‘Ik vraag je alleen maar om hulp! Anders kom ik op straat terecht!’ Ik had moeite om mijn stem in bedwang te houden. Het liefst had ik tegen hem geschreeuwd. ‘In het ergste geval zorgt mijn vader ervoor dat mijn kind me wordt afgenomen!’

‘Zo erg zou dat toch niet zijn?’ Zijn blik werd kil. Ik keek hem als versteend aan.

Op dat moment verscheen Hilde. ‘Wat kan ik voor u doen, meneer?’ vroeg ze, met potlood en notatieblokje in de hand.

‘Niets, dank u,’ zei Georg nors. ‘Ik wilde net weggaan.’

Hilde bekeek hem weifelend en ik rekende al bijna op een opmerking, maar toen draaide ze zich snuivend om en vertrok.

Ik liet mijn armen zakken. De angst in mijn maag was veranderd in een dikke klont, die aanvoelde als een steen die me onder water trok. ‘Je gaat me dus niet helpen?’ vroeg ik wanhopig. ‘En dat terwijl je me een paar weken geleden nog hebt gevraagd of ik met je wilde trouwen als de scheiding rond was?’

Natuurlijk kon ik hem dwingen. Ik kon de hele affaire laten uitgroeien tot een schandaal, maar wat zou het resultaat zijn? Ik zou gezichtsverlies lijden en hij zou waarschijnlijk ontkennen de vader te zijn. En mijn ouders zouden ook in diskrediet raken. Het zou

mijn vader aan de rand van de afgrond kunnen brengen. Ik wist dat ik de kracht ontbeerde om zo'n strijd aan te gaan.

'Ik zal erover nadenken,' zei Georg kortaf en hij maakte aanstalten om op te staan. 'Vertel niemand iets. En zeg ook niets tegen je ouders over je zwangerschap. Begrepen? Anders kun je het helemaal vergeten. Je hoort van me.' Toen stond hij op en vertrok.

Met lege blik staarde ik hem na. De klont in mijn maag groeide, leek zich vol te zuigen als een spons. Wat had ik gedaan? Ik wenste dat ik de tijd kon terugdraaien en 'nee' kon zeggen op Georgs vraag of ik hem wilde assisteren. Maar die kans had ik verprutst. Ik had alles verspeeld.

Terwijl er tranen van schaamte en spijt opwelden sprong ik op, gooide een paar munten op tafel en vluchtte het café uit. Maar van mezelf kon ik niet weglopen.

Het gebouw waarin mijn ouders de eerste etage huurden was hel-verlicht toen ik het trappenhuis in liep. Ik bleef staan en luisterde of ik voetstappen hoorde. Onze burens waren niet bijzonder nieuwsgierig, maar ze verwachtten dat je een praatje maakte wanneer je ze tegenkwam.

In een ‘Goedenavond meneer, hoe gaat het met uw vrouw?’ had ik op dat moment geen zin. Ik zou liever mijn toevlucht tot de kelder nemen dan iemand mijn rood behulde ogen laten zien.

Maar het bleef stil. Degene die voor mij naar boven was gegaan, had blijkbaar vergeten het licht uit te doen. Met een diepe zucht trok ik de deur achter me dicht.

Mijn ouders waren er door mijn studie aan gewend dat ik af en toe pas tegen de avond thuiskwam. Op donderdag, wanneer ik met Georg samenwerkte, verscheen ik nog later.

Alleen de eerste tijd hadden ze argwaan gekoesterd. Eigenlijk was het niet fatsoenlijk dat een jongedame alleen met haar docent was. Ik had er meer assistenten bij verzonnen, een onschuldige entourage met erlenmeyers, reageerbuisjes en bunsenbranders op saaie laboratoriumtafels. Zo was het aanvankelijk ook geweest.

Later, nadat we elkaar op de bank hadden bemind, had ik er zorgvuldig op gelet dat mijn kleding en mijn haar precies zo zaten als toen ik ’s ochtends de deur uit ging.

Ik was ervan overtuigd dat mijn ouders niets vermoedden. Maar zou ik na alles wat er vandaag was gebeurd de blikken van mijn moeder nog kunnen trotseren? Haar grijze ogen gaven me

vaak het gevoel dat ze diep in mijn ziel konden kijken.

En dan was mijn vader er ook nog. Heinrich Krohn was een Pruis in hart en nieren: plichtsbeseft, zeden en gewoonten en fatsoen betekenden alles voor hem. Als kind had ik ervaren dat hij een beminnelijk mens kon zijn – als je deed wat hij wilde. Maar als je dat niet deed, reageerde hij schrikbarend hard.

Tot dusver had het me weinig moeite gekost aan zijn verwachtingen te voldoen. Maar nu? Ik had alles wat hem heilig was geschonden. Ik was onzedig en lichtvaardig geweest. Zijn reactie was voorspelbaar. Het kind van me afpakken behoorde tot de mogelijkheden. Me onterven was ook een optie.

Met het gevoel dat mijn lichaam meer woog dan anders sleepte ik me de trap op. Van de etage boven ons hoorde ik de *Negende* van Beethoven. De bovenbuurman was thuis, en blijkbaar was hij gegagiteerd, want hij speelde Beethoven alleen af op zijn grammofoon wanneer iets hem van streek had gemaakt. Had hij in de krant iets schandaligs gelezen? Of ruzie met zijn vrouw gemaakt? Ik had hen nooit tegen elkaar horen schreeuwen, maar Beethoven dreunde vaak door de vloer heen. De dramatische klanken versterkten mijn angst alleen maar.

Ik stak de sleutel in het slot. De geur van gebraden vlees stroomde mijn neus in. Op maandag aten we altijd vleesrestjes van de zondagsmaaltijd op brood, opgewarmd en met mosterd. Mijn vader was er dol op.

Het water liep me in de mond – niet van genot, maar van afkeer. Sinds mijn menstruatie voor het eerst was uitgebleven, veranderde mijn smaakzin voortdurend. Mijn moeders watergruwel smaakte ineens naar chloor, het zondagse braadstuk leek bedorven, van brood waar niets mis mee was werd ik misselijk door een schimmelachtige bijmaak.

‘Ik ben thuis!’ riep ik luid en achteloos als altijd. Ik hing mijn jas aan de kapstok en bracht mijn tas naar mijn kamer. Daarbij viel mijn blik op mijn spiegelbeeld.

Onder mijn wijde donkerblauwe blouse met kraagstrik en mijn tweed rok tot op de knie was van mijn toestand nog niets te zien,

maar dokter Sahler had gezegd dat daar weldra verandering in zou komen. Ik zag er moe uit, maar dat was na een lange dag op de universiteit niets bijzonders. De kringen onder mijn ogen waren echter bedenkelijk. Ik zette mijn bril af, en terwijl de wereld wazig werd wreef ik met mijn ijskoude handen over mijn gezicht.

Was mijn ontmoeting met Georg maar anders gelopen! Ik kon mijn ouders natuurlijk niet zomaar vertellen wat er aan de hand was. Mijn moeder zou flauwvallen en mijn vader zou in woede uitbarsten.

Maar het zou hebben geholpen als ik had geweten dat Georg me steunde. Ik zette mijn bril weer op, controleerde de wrong in mijn nek en rechtte mijn rug. Het duurde maar een paar uur tot het nacht werd en na het eten kon ik me terugtrekken onder het voorwendsel dat ik moest studeren. Ik zou deze dag overleven en morgen brak er een nieuwe aan. Misschien was Georg dan van gedachten veranderd en zou hij me helpen. Al was het maar door me onderdak en wat geld aan te bieden.

Ik liep mijn kamer uit naar de woonkamer, waar mijn vader voor de radio zat. Die hadden we twee jaar eerder aangeschaft en sindsdien genoot hij 's avonds van de krant en muziek. 'Goedenavond papa,' zei ik en ik gaf hem een kus op zijn wang. Het was verplicht om hem als eerste te begroeten wanneer ik thuiskwam. 'Hoe was uw dag?'

'Uitstekend,' zei hij, terwijl hij me over de rand van zijn bril aankeek. Mijn bijziendheid kwam niet, zoals de mensen dachten, van het met mijn neus in de boeken zitten, maar was een erfenis van vaderskant. 'Hoe gaat het op de universiteit? Het semester is bijna voorbij, moet je nog tentamens doen?'

'Nee, maar ik moet in de vakantie een scriptie schrijven.'

'Dat is voor jou een fluitje van een cent. Per slot van rekening ben je een Krohn.' Hij legde de krant op zijn schoot en tikte op een artikel. 'Hier, neem bijvoorbeeld die Budnikovski met zijn zeep-handel in Hamburg! Die heeft al zijn tweede filiaal geopend! Zodra je de universiteit hebt afgemaakt, maken we er werk van!'

'Zeker, papa,' zei ik, terwijl ik een vlaag van misselijkheid probeerde te onderdrukken.

‘Ah, daar is mijn kind!’ klonk mijn moeders hoge stem toen ze de kamer binnenkwam. ‘Ben je te moe om me in de keuken te helpen?’

‘Je zou een dienstmeisje moeten nemen, Lisbeth,’ bromde mijn vader. ‘En een kokkin. Ik begrijp niet waarom je het allemaal nog zelf doet. We kunnen het ons toch permitteren?’

‘Omdat ik bang ben dat je het eten dan niet lust,’ was mijn moeders antwoord.

‘Ik kom u graag helpen,’ onderbrak ik de discussie. ‘Ik ben nog maar net thuis, papa heeft me over ene Budnikovski verteld.’

‘Budni... Wie? Krijgen we weer nieuwe burenen?’

‘Nee, dat is een zeephandelaar in Hamburg. Wat hij kan, kunnen wij ook. Let maar op, binnen twee jaar openen we een filiaal in Potsdam!’ zei mijn vader.

‘Zou u dat niet liever in Berlijn doen, in een ander stadsdeel?’ vroeg ik. ‘Bijvoorbeeld in Friedrichshain?’

‘Ach wat, dat stelt toch niets voor? We moeten het in een andere stad doen! De naam Krohn moet op ieders tong liggen! En in Babelsberg lopen zo veel filmdiva’s rond, die hebben altijd behoefte aan reukwater en make-up...’

‘Daar kunnen we het later wel over hebben,’ zei mijn moeder. ‘Nu heb ik mijn dochter in de keuken nodig.’ Ze trok me mee naar het middelpunt van het huis.

Als kind had ik uren in de keuken gezeten. In de tijd dat mijn vader zijn eerste zaak begon, woonden we nog in een minder riantte woning op de derde etage. Vanuit het keukenraam had ik een mooi uitzicht op de gemeenschappelijke binnentuin. Ik zag het wanneer er andere kinderen buiten waren, vooral Henny, die ik al sinds mijn kindertijd kende. In de winter was het bij het fornuis lekker warm. Van de geuren die er hingen kon ik niet genoeg krijgen.

Dat was door mijn zwangerschap drastisch veranderd.

‘Hier, snij het vlees even in plakjes,’ zei mijn moeder en ze overhandigde me het mes. ‘Jij hebt zo’n goed gevoel voor verhoudingen.’

Weer liep mijn mond vol met speeksel. Een jaargenoot op de universiteit, die vegetariër was en daarom meestal door de anderen werd uitgelachen, beweerde dat je eigenlijk lijken zat te eten als je geslachte dieren at. Je zou net zo goed mensen kunnen eten. Bovendien zouden er in slachterijen werknemers zijn die maden uit het vlees peuterden zodat het nog verkocht kon worden.

Waarom moest ik daar juist nu aan denken? Ik werd er niet alleen misselijk, maar ook duizelig van. Hoe ik me er ook tegen verzettede, het hielp niets. Mijn moeders woorden vervaagden tot geruis. De wereld begon voor mijn ogen te deinen als een in een storm belande rondvaartboot. Ik probeerde me aan de tafelrand vast te houden, toen werd ik opzijgetrokken en werd het zwart om me heen.

Toen ik mijn ogen opendeed dacht ik dat het ochtend was en nog in bed lag. Ik moest me verslapen hebben, want ik herkende vaag het gezicht van mijn vader boven me. Even later voelde ik iets op mijn wang. Probeerde hij me wakker te schudden? Toen merkte ik dat hij niet aan me schudde, maar me kleine klapjes gaf.

‘Lisbeth, ze is weer wakker!’ hoorde ik mijn vader zeggen. ‘Heb je dokter Meyerhoff te pakken gekregen?’

‘Ja, hij kan er elk moment zijn!’ riep mijn moeder op de achtergrond.

Dokter Meyerhoff? Wat moest die hier?

Vreemd genoeg was het volgende wat me te binnen schoot de telefoon die we een jaar eerder hadden aangeschaft. Mijn moeder had dokter Meyerhoff blijkbaar gebeld.

Ik reikte opzij, wilde mijn bril pakken, maar die lag niet op zijn plaats.

‘Hier,’ zei mijn vader zorgzaam en hij haalde de bril uit zijn vestzak en zette me hem weer op. ‘Gelukkig is hij niet kapot.’

Mijn wereld werd nu weer helder, en ik merkte dat ik niet in bed lag maar op de vloer. De keukenvloer, zo te zien aan het zeil op de tafel naast me. ‘Wat is er gebeurd?’ vroeg ik. Mijn tong bewoog zich traag in mijn mond.

‘Wacht, ik breng je naar je kamer,’ zei mijn vader zonder acht te slaan op mijn vraag, en hij tilde me in zijn armen, net als vroeger, toen ik nog klein was. In mijn kamer legde hij me voorzichtig op mijn bed. Zo kende ik hem alleen wanneer ik ziek was.

‘Je werkt te hard,’ zei hij en hij streek me over mijn haar. ‘Let je er wel op dat je tussendoor pauze neemt?’

‘Ja papa,’ antwoordde ik zwakjes. Mijn maag verkrampde, want ik besepte dat het door mijn toestand kwam, en niet door te hard werken.

‘Ze eet ook veel te weinig,’ klonk de stem van mijn moeder, die achter ons aan was gekomen. ‘Heb je het gehoord, Sophia, je moet meer eten!’

‘Het komt niet door te weinig eten, mama!’ Mijn slapen klopten. Ja, ik had de afgelopen dagen weinig gegeten, wat toe te schrijven was aan mijn uit het lood geslagen smaakzin.

Het liefst had ik tegen mijn ouders gezegd dat ze me gewoon met rust moesten laten, maar dat zou vergeefs zijn geweest. Totdat dokter Meyerhoff kwam bleef of de een of de ander bij me, praatte tegen me aan en streek mijn haar alsof ik nog een klein meisje was. Mijn moeder haalde een extra deken om ervoor te zorgen dat ik geen kou zou vatten, hoewel het warm was in mijn kamer.

Toen er werd aangebeld liep mijn vader weg om open te doen. Even later kwam hij terug met de dokter.

Dokter Meyerhoff was al jaren onze huisarts. Hij had me al als kind onderzocht als ik weer eens buikpijn of angina had. De man met zijn borstelige zwarte baard boezemde me toen vaak angst in. Inmiddels was hij grijs geworden en kwam hij me voor als een zachtvaardige grootvader. ‘Goedenavond, juffrouw Sophia, wat mankeert ons?’

Dat hij ‘ons’ zei, vond ik komisch. Hem mankeerde vast niets, en dat gold ook voor mij.

‘Ze viel ineens om in de keuken,’ verklaarde mijn moeder terwijl mijn vader zich discreet terugtrok, want het was te verwachten dat ik me moest ontbloten. ‘Ze was net terug van de universiteit, nietwaar, Sophia?’

Ik knikte gedwee, hoewel dat niet helemaal klopte.

‘Dan zullen we maar eens kijken.’

De dokter maakte zijn tas open en haalde zijn stethoscoop en bloeddrukmeter eruit. Hij boog zich over me heen, scheen met een lampje in mijn ogen en voelde mijn pols.

‘Wilt u alstublieft de kamer uit gaan, mevrouw Krohn?’ zo wendde hij zich tot mijn moeder. ‘Uw dochter is geen klein kind meer en zou het gênant kunnen vinden om zich in uw bijzijn te ontbloten.’

Mijn moeder knikte en draaide zich om. Even later was ik alleen met de dokter.

‘U begrijpt wel wat ik u nu moet vragen,’ zei hij en hij draaide zich weer om naar zijn tas. ‘Uw hemd en onderbroek kunt u aanhouden.’

Ik stond op, deed mijn blouse uit en stapte uit mijn rok. Voorzichtigheidshalve hield ik me vast aan de bedstijl. Mijn knieën voelden nog steeds slap.

Dokter Meyerhoff stak de uiteinden van de stethoscoop in zijn oren en deed de manchet van de bloeddrukmeter om mijn arm. ‘Wilt u uw hemd van achteren een beetje omhoog doen?’ vroeg hij ten slotte.

Ik boog me voorover en kromp in elkaar toen het koude metaal mijn huid aanraakte.

‘Bent u de afgelopen dagen misselijk geweest of hebt u gemerkt dat er iets anders was dan anders?’ vroeg hij zachtjes terwijl hij mijn rug beluisterde.

Ik haalde trillend adem. Hij zou zeker ontdekken wat er aan de hand was. Als hij het niet al vermoedde.

‘Wilt u op uw rug gaan liggen? Ik zou nu graag uw buik beluisteren.’

Ik deed wat hij vroeg en probeerde de herinnering te verdringen aan hoe Georg zich over me heen had gebogen. ‘Mijn menstruatie is uitgebleven,’ flapte ik eruit.

Dokter Meyerhoff hield op met het beluisteren. ‘U..’

Ik kwam overeind. Inmiddels was ik er zeker van dat het door